

LAST MILE ZÁVĚREČNÝ ÚSEK CESTY

KLÍČOVÁ SLOVA:

Udržitelná mobilita, intermodalita, moderní technologie v dopravě, poptávková doprava

POPIS OPATŘENÍ:

Při využívání veřejné dopravy k cestě do NP nebo CHKO často chybějí návštěvníkům spoje na posledním úseku cesty, tedy ze zastávky vlaku nebo autobusu do plánované destinace. Zajistit veřejnou dopravu pro kolísající turistickou poptávku bývá finančně náročné, a navíc závislé nejen na ročních obdobích, ale i na počasí. Cílem LAST MILE je umožnit turistům přístup do prázdninových destinací multimodálním způsobem (kombinací více dopravních prostředků) využívajícím zejména spoje veřejné dopravy, které doplňuje nabídkou další udržitelné dopravy tak, aby se návštěvníkům i obyvatelům zlepšila dostupnost.

PŘÍKLADY

Dětská železnice Košice, Slovensko, a Zubrnická železnice, Česko

Nostalgický vlak je alternativou k automobilu v oblastech, kde byla státem zastavena pravidelná železniční doprava. Tato nabídka soukromé dopravy zaplňuje mezeru, kde dříve jezdila pravidelná veřejná vlaková doprava, a umožňuje dostat se k turistickým atrakcím hromadnou dopravou. V Košicích se unikátní trati s šířkou rozchodu 1000 mm (vybudována v letech 1955–1956 jako Pionierska železnica) ujalo občanské sdružení Dětská železnice Košice. Za podpory Košického kraje a fanoušků a dobrovolníků především z Klubu mladých železničiarov zajišťuje sdružení jízdu vlakem v turistické sezóně podle jízdního řádu nebo na předem domluvené akce a výlety za turistickými zajímavostmi. 70 % všech akcí pořádá sdružení samo a 30 % na externí žádost. Trať měří v současné době 3,9 km, jezdí od dubna do listopadu každý den. Pro skupinu je možné si objednat jízdu drezínou nebo využít při speciálních příležitostech jízdu historickou parní lokomotivou. Velkou část práce odvádějí dobrovolníci. Marketingová strategie nostalgických „event trains“ je založena na návštěvě slavných a zajímavých památek UNESCO u Košic prostřednictvím nabídky této udržitelné mobility.

Zdroj:

https://www.travelguide.sk/cze/turisticke-zajimavosti/detska-zeleznica-kosice_831_1.html

V Čechách se takto využívá opuštěná a postupně obnovovaná trať, která dnes vede ke skanzenu Zubrnice. Místo části trati, která ještě nebyla obnovena, jezdí po trase historický autobus. Její provoz podporuje Ústecký kraj a představuje nejvíce využívanou turistickou linku (T3) v Ústeckém kraji. Ročně se s ní svezou více než 10 000 cestujících. Podrobněji viz: <https://www.zubrnickazeleznice.cz/>.

Půjčovna kol, NP Slovenský ráj, Slovensko

Zdroj:

<https://www.interregeurope.eu/good-practices/cyklotour-spis-tourist-bike-rental-system>

Někteří turisté přijíždějící do Národního parku Slovenský ráj si neuvědomovali, jak jsou turistické cesty dlouhé. Možnost půjčit si jízdní kolo jim urychlila cestu zpět do výchozího bodu. Na začátku a konci různých turistických tras teď mohou využít veřejnou autobusovou linku nebo se dopravit mikrobusem do sedla silnice Kopanec a poté absolvovat 16 km dlouhý sjezd na kole.

V současné době funguje systém zápůjčky kol, který nabízí kolem 300 bicyklů. Hlavní půjčovna se nachází v Podlesku, další dvě půjčovny jsou na Kláštorisku a na vrcholu Suchá Belá. Z těchto dvou bodů mají lidé možnost dojet zpět na Podlesok na kole při ceně za půjčení kola 7,5 Euro/osobu. Provozovatel, kterým je soukromá společnost CykloTourSpiš, spolupracuje také s hotely a penziony ve Slovenském ráji. Turisté si tak mohou kola půjčit přímo v hotelu nebo penzionu.

Počítá se s propojením této nabídky na místě s veřejnou dopravou navrženou v rámci akčního plánu LAST MILE. Systém začal jako malá rodinná firma a v sezóně (od května do konce října) pomáhají s podnikáním všichni členové rodiny. Cena za zapůjčení 1 kola na jeden den začínala na 5,- Euro, ovšem postupně vystoupala na 15,- Euro. Mimo sezónu se firma věnuje údržbě kol.

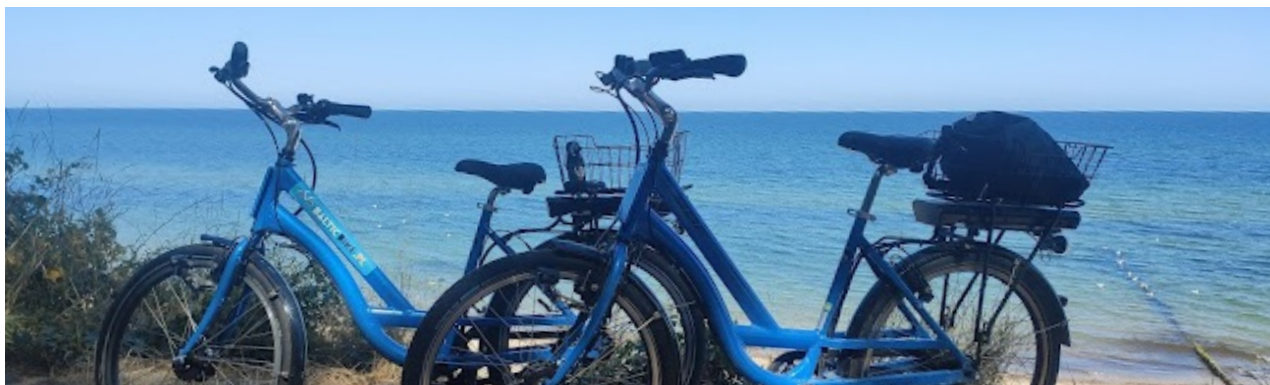
Do budoucna je v plánu zvýšit počet kol a nabízet různé typy jízdních kol, například s dětskými sedačkami, kola pro děti v různých velikostech, přívěs za kolo a atraktivní tandemové kolo, helmy, kabelky a košíky. Další informace <http://ponikle.sk>.

Flexibilní půjčovny kol pro turisty, BalticBike.pl, Polsko

Systém BalticBike reagoval na rostoucí poptávku a očekávání turistů a chtěl rozšířit možnosti mobility v turistickém regionu. V roce 2009 systém začal s 20 koly a pokrýval potřeby jednoho hotelu. Pro dosažení práhu ziskovosti systém výrazně zvětšuje rozsah své činnosti. V současné době provozuje cca 900 jízdních kol a realizuje cca 40 000 výpůjček ročně. První půjčovny byly vybudovány ve městě Świnoujście, nyní jsou kola k dispozici ve městech Międzyzdroje a Kamień Pomorski. Plánuje se jeho rozšíření do dalších pobřežních měst. Půjčovna funguje téměř celoročně (po letní sezóně slouží převážně organizovaným skupinám a hostům hotelů a penzionů). Díky propracované technické základně může firma také dovézt kola a potřebné vybavení přímo na požadovanou adresu.

Systém nabízí kvalitní jízdní kola (pro dospělé i děti) a širokou škálu vybavení: dětské sedačky, přívěsy na kola, cyklovozíky pro seniory nebo osoby se zdravotním postižením nebo kola pro mládež (8-10 let) pro rodinné výlety.

BalticBike.pl je také partnerem německé společnosti UsedomRad, která je provozovatelem sítě a systému bezúdržbových půjčoven kol NextBike. Díky této spolupráci si můžete naplánovat přeshraniční cestu (např. ze Świnoujście do Ahlbecku nebo Heringsdorfu).

Baltic Bike Zdroj: PikeAttac

Sdílené taxi jako součást veřejné dopravy, údolí Deferegggen, východní Tyrolsko, Rakousko

System sdílených taxi „DefMobil“ funguje v alpském údolí ve východním Tyrolsku a doplňuje nabídku mobility ve třech obcích údolí Deferegggen. Vzhledem k horskému terénu s velkými výškovými rozdíly a sídly rozptýlenými po celém údolí nebylo možné zahájit provoz pravidelné autobusové linky, protože by byla příliš drahá, a pro obce tudíž nedostupná. V důsledku toho tři obce ležící v údolí založily sdružení („Defereggental mobil“) využívající flexibilní dopravní řešení, které tamním podmínkám vyhovuje. Hlavním cílem bylo zajistit mobilitu v přiměřených intervalech pro obyvatele a turisty, být schopen nabídnout atraktivní alternativu k soukromé dopravě a vytvořit nákladově efektivní a uživatelsky přizpůsobenou nabídku mobility. DefMobil funguje podle pevného jízdního řádu, přesná trasa se upravuje na vyžádání, přičemž cestující jsou jedním ze tří elektromobilů dopraveni až do své destinace. Uživatelé si jízdu musí rezervovat telefonicky hodinu předem. Pro projekt byla klíčová spolupráce mezi třemi obcemi v údolí, jejich dobrovolníky jako řidiči, regionální samosprávou Východního Tyrolska, místním provozovatelem taxi, Sdružením cestovního ruchu Východní Tyrolsko, vládou Tyrolska (zdroje financování) a univerzitou. Ke stažení jsou jak jízdní řády, tak i aplikace, která umožňuje vyhledávání v geografickém informačním systému Tyrolska (viz odkaz níže).

Od svého zavedení v říjnu 2017 umožňuje e-defMobil 2.0 všem obyvatelům komunity přístup k veřejné dopravě v pracovní době od pondělí do pátku a umožňuje jim cestovat nezávisle. To posiluje veřejnou dopravu, protože zajišťuje úsek poslední míle a je důležitou nabídkou pro posílení venkovských oblastí. Ukázalo se, že carsharing byl v obcích St. Jacob, St. Veit a Hopfgarten využíván jen málo, ale systém poslední míle byl i po koronavirové krizi obnoven a od roku 2023 mají dobrovolní řidiči v obcích dokonce k dispozici nové automobily. Více informací na: <https://www.defereggental.eu/page.cfm?vpath=index/defereggental-mobil/e-defmobil-20/neue-autos>.

Sv. Jakob v Defereggental, Zdroj: Petr Blaha, www.tyrolsko

Sdílená taxislužba v národním parku Aigüestortes, La Vall de Boí, Katalánsko, Španělsko

Národní park Aigüestortes I Estany de Sant Maurici navštíví ročně 150 000 turistů. Dříve do této nádherné přírodní rezervace v Pyrenejích vjížděly během hlavní sezóny

tisíce aut. Od roku 1995 je do národního parku vjezd autem zakázán, turisté tudíž potřebují alternativu, jak se do národního parku dostat. Místní obyvatelé zde založili družstvo taxikářů, které nabízí sdílenou taxislužbu turistům a obyvatelům z vesnic v údolí Boí, jež umožní překonat posledních 12 km ke vstupu do národního parku. Návštěvníci musí svá vozidla nechat na záchytných parkovištích. V turistické kanceláři mohou požádat o taxislužbu, a když se vozidlo zaplní (může pojmout 7 osob a řidiče), odveze je do národního parku. Zároveň taxikáři z La Vall de Boí poskytují soukromé služby pro místní obyvatele.

Do projektu se zapojila městská rada z obce La Vall de Boí (podporou a propagací služby), sdružení řidičů taxi, správa Národního parku Aigüestortes (která služby řídí) a Ministerstvo pro místní rozvoj a udržitelnost Katalánska (regulací služby).

Družstvo vytvořilo 19 řidičů na volné noze, přičemž každý má své vlastní sběrné taxi s pohonem 4x4. Hornatá oblast s drsným klimatem tento druh vozidel vyžaduje. Sdružení funguje jako družstvo a nečerpá žádné veřejné finance.

Tato služba je návštěvníky hojně využívána zejména na jaře a v létě. Od doby zavedení taxislužby se návštěvnost národního parku každým rokem zvyšuje o více než 10 %. V části Národního parku Aigüestortes bylo během roku 2017 celkem 6 454 jízd taxíků a 46 558 cestujících. V části Saint Maurici využilo službu 80 182 cestujících s 13 027 jízdami taxíkem.

Inspirací pro další regiony mohou být dvě řešení. Jedním je možnost zakázat vjezd vozidel návštěvníků do NP a oblast ochránit před znečištěním ovzduší a hlukem nabídkou udržitelné alternativy. Druhým je finanční soběstačnost – na provoz nejsou potřeba žádné finanční prostředky. Sdružení taxislužeb rozděluje výtěžky z jízdného mezi své členy.

Další informace o dopravě do NP je možné najít na webových stránkách parku: <https://parcsnaturals.gencat.cat/en/xarxa-de-parcs/aiguestortes/gaudeix-del-parc/com-accedir-hi/>

Zdroj: https://parcsnaturals.gencat.cat/web/.content/Xarxa-de-parcs/aiguestortes/gaudeix-del-parc/Com-accedir-hi/2022_horaris_bus_parcs.pdf

ZDROJE A DALŠÍ DOPORUČENÁ LITERATURA:

https://projects2014-2020.interregeurope.eu/fileadmin/user_upload/tx_tevprojects/library/file_1549615088.pdf

<https://projects2014-2020.interregeurope.eu/lastmile/>

SOUVISEJÍCÍ PRAXE V ATLASU:

02. POPTÁVKOVÁ DOPRAVA

03. TURISTICKÝ VLÁČEK

09. SDÍLENÁ E-KOLA V RURÁLNÍCH OBLASTECH